

TEKİR
KALKIYIN
SAYI 15952
TARİH 29.12.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat BİLGİN** tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ÖRHAN İŞİK
Van Milletvekili

İşsizlik Sigortası Fonu, Mart 2020'de 145,5 milyar TL iken Kasım 2021'de 89.2 milyar TL'ye düşmüştür. Pandemi sürecinde patronların işgücü yükünden kurtulması amacıyla emekçilere asgari ücretin altında kısa çalışma ve nakdi desteklerin verilmesiyle azalan fondan milyarlarca lira yıllardır sermayeye aktarılıyor. İstihdam teşviki gerekçesiyle sermayeye aktarılan milyarlarca liraya rağmen işsizlikte bir iyileşme gerçekleşmiyor. Aslında teşvikler arttıkça işsizlik devam ediyor.

İşsizlik fonundan işsizlere doğrudan işsizlere verilen işsizlik ödeneği dışında 23 farklı başlıkta gider mevcuttur. İşçilerin maaşlarından kesilen primlerin işçi veya işsiz olmayan kişi veya işletmelere verilmesi hakkaniyetli değildir. İşsizlere verilen "İşsizlik Sigortası Ödemeleri" dışında mesleki eğitim ve kurslar adı altında Aktif İşgücü Program (AİP) Giderleri de fondan karşılanmaktadır. Söz konusu AİP giderlerinin milli eğitim bakanlığı bütçesi kapsamında ve daha kapsamlı bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. İŞKUR bünyesindeki AİP'lerin istihdam odaklı olmadığı, yıllardır devam etmesine rağmen kalıcı bir istihdam oluşturmadığı bilinmelidir. İŞKUR verilerine göre 2016 yılından bu yana yaklaşık 2,5 milyon kursiyerin bu kurslardan yararlandığı bilinmektedir. Ancak ülke genelinde istihdam artışının yaşanmadığı ve bu kişilerin işe girip girmediği, işe girdi ise de eğitim aldığı bu mesleklerden işe girip girilmediği kamuoyuna açıklanmamıştır. Bu programların son 5 yılda işsizlik fonuna maliyeti ise yaklaşık 50 milyar TL olduğu tahmin edilmektedir. AİP'ler dışında "İşbaşı Eğitim Programı ve Stajyer Öğrenci Giderleri" fondan karşılanmaktadır. Bu giderin de işsizlik fonundan değil Milli Eğitim Bakanlığı ve stajyeri çalıştıran işletme tarafından karşılanması gerekmektedir. Ayrıca işleyiş denetlenmeyen bu süreçte kağıt üzerinde stajyer gösterilip ancak stajyer olmayan binlerce kişinin olduğu dönem dönem kamuoyuna yansıyan vakalardan bilinmektedir.

İşsizlik fonundan karşılanmaması gereken başka bir gider de İŞKUR'un "Personel Giderleridir." Kurum personeli, kurumda kullanılan cihaz, sarf malzeme, bilgisayar yazılım ve donanım araçlarının, bina kiralama giderlerinin işsizlik fonundan değil İŞKUR'un bütçesinden karşılanması gerekmektedir. Fonun amacıyla doğrudan ilgili olmayan bir gider kalemi de Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) "yararlanıcılarına ödenecek ücret ve belge" ödemeleridir. 2021 yılının ilk 9 ayında 608 milyon TL fon bu kapsamda harcanmıştır. Ayrıca MYK'nin bu kapsamda kaç adet belge dağıttığı, bu belge sahibi kişilerin işe girip girmediği ve bu işleyişin istihdama katkısı denetime muhtaçtır.

İşsizlik fonunun "kara delikleri" olarak ifade edilen diğer bir hakkaniyetsiz harcama da işverenlere ödenen teşviklerdir. İşveren teşviklerinin işsizlik fonundan ödenmesi izaha muhtaçtır. 2021 yılının ilk 9 ayında işsizlik fonundan işverenlere teşvik adı altında 15 milyar TL ödeme yapılmıştır. İşsizlere verilen ödenek ise sadece 3,5 milyar TL olmuştur. Fonun kuruluş ve işleyiş amaçları sermaye kesimini desteklemek olmamalıdır.

56016

İşsizlik fonunun diğer bir kara deliği ise Toplum Yararına Program (TYP) adı altında yapılan geçici istihdam programlarıdır. İşe alım usulleri şeffaf olmayan bu uygulama kapsamında işsizlik fonundan kaç milyar TL harcandığı net olarak bilinmemektedir.

İşçilerin maaşından kesilerek biriken işsizlik fonunun enflasyona ve kur şoklarına karşı korunması gerekmektedir. 2016 yılından bu yana TL hesaplarında ve kamu bankalarında tutulan fon varlıkları reel olarak erimiştir. 2019 yılı sonunda fon varlığı 25 milyar dolar bandına yakinken 2021 kasım ayında 8,4 milyar dolara düşmüştür. Öte yandan işsizlik fonundan borç alıp yılarca ödemeyen kurumların olması işçilerin parasının nasıl kullanıldığını göstermektedir.

Bu bağlamda:

- 1) 1999-2021 yılları arasında işsizlik fonunun toplam gelirleri ne kadar olmuştur? Bu gelirin işçi, işveren ve devlet katkısı dağılımı nasıldır?
- 2) İşsizlik ödeneği, ücret garanti fonu ve kısa çalışma ödeneği dışında işsizlik fonundan yapılan ödeme başlıkları hangileridir? Bunların kanuni gerekçeleri nelerdir? Bu gerekçeler işsizlik fonunun amaçları ile örtüşmekte midir?
- 3) İşsizlik fonundan İŞKUR'un personel, bina ve araç alımının gerekçeleri nelerdir? Bu giderler neden İŞKUR bütçesinden değil de işsizlik fonundan karşılanmaktadır?
- 4) 2010-2021 yılları arasında Aktif İşgücü Program (AİP) Giderleri adı altında harcanan toplam fon miktarı kaç milyar TL'dir? Bu harcamalardan kaç kişi yararlanmıştır? Bu yararlanıcıların yüzde kaç kurs süresi dışında 6 ay üzerinde istihdam edilmiştir? İstihdam edildikleri meslek ile kurs aldıkları meslekler yüzde kaç uyumludur?
- 5) 2010-2021 yılları arasında "İşbaşı Eğitim Programı ve Stajyer Öğrenci Giderleri" adı altında harcanan toplam fon miktarı kaç milyar TL'dir? Bu harcamalardan kaç kişi yararlanmıştır? Bu yararlanıcıların yüzde kaç staj süresi dışında 6 ay üzerinde istihdam edilmiştir? İstihdam edildikleri meslek ile staj aldıkları meslekler yüzde kaç uyumludur?
- 6) 2010-2021 yılları arasında; staj yapmadığı, kursiyer veya yararlanıcı olmadığı halde bu şekilde gösterildiği tespit edilen stajyer, kursiyer, yararlanıcı sayısı kaçtır? Bu şekilde tespit edilen fon zararı toplam kaç milyar TL'dir? Bu nedenle ilgili kamu görevlileri hakkında toplam kaç soruşturma yürütülmüştür? Soruşturmanın sonuçları nelerdir?
- 7) Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) Yararlanıcılarına Ödenecek Ücret ve Belge Ödemeleri kapsamında bugün kadar harcanan toplam fon miktarı ne kadardır? Bu harcamalardan kaç kişi yararlanmıştır? Bu yararlanıcıların yüzde kaç 6 ay üzerinde istihdam edilmiştir? İstihdam edildikleri meslek ile belge aldıkları meslekler yüzde kaç uyumludur?
- 8) 2010-2021 yılları arasında; işsizlik fonundan işveren teşvikleri adı altında yararlanan toplam işveren sayısı kaçtır? Bu kişilerin gerçek ve tüzel ayrımı nedir? Bu kapsamda yapılan toplam fon harcaması yıllar itibariyle görünümü nasıldır? Bu kapsamda yapılan fon harcamasının bölgesel dağılımı nasıldır?
- 9) 2010-2021 yılları arasında Toplum Yararına Program (TYP) kapsamında yapılan işsizlik fonu toplam harcaması kaç milyar TL'dir? Bu harcamalardan kaç kişi yararlanmıştır? Bu yararlanıcıların yüzde kaç program süresi dışında 6 ay üzerinde istihdam edilmiştir? Toplam program yararlanıcı sayısının illere ve kurumlara göre dağılımı nasıldır?
- 10) İşsizlik fonunun kur şoklarına ve enflasyona karşı korunması amacıyla alınan tedbirler nelerdir? İşsizlik fonunun aralık ayı ortalama dolar kuru değeri üzerinden yıllar itibariyle görünümü nasıldır?
- 11) İşsizlik fonunun kamu kurumları ve kamu bankalarından yıllardır tahsil edilmeyen toplam alacak miktarı ne kadardır? Bu alacaklar neden tahsil edilmemektedir? Bu alacakların tahsili durumunda verildikleri yıl miktarları mı esas alınacak yoksa yeniden değerlendirme oranları esas alınarak tahsil edilecektir?